

Groei ganzenpopulaties centraal op conferentie 'Goose Specialists Group'
Van 9 tot en met 13 oktober 2009 werd in Höllviken (Zweden) de twaalfde conferentie van de 'Goose Specialists Group' (GSG) gehouden. Daarbij kregen de consequenties van groeiende populaties van enkele ganzensoorten kregen veel aandacht.

Het thema van de conferentie was dan ook 'Management of Expanding Goose Populations'. Ook in onze natie zijn de gevolgen van groeiende populaties ganzen merkbaar. Het verbaasde daarom niet dat het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit een deputatie naar Zweden had afgevaardigd. Hierbij was Henk Revoort, bestuurslid van het Faunafonds, de organisatie die net een paar weken eerder het boek 'Handreiking Faunaschade' had laten verschijnen. Dit boek behandelt aspecten inzake faunaschade in Nederland, inclusief preventieve maatregelen. Hoezeer ganzen in Nederland trouwens aan de weg timmeren bleek uit de deelnemerslijst. Met 26 aanwezige landgenoten ging de Nederlandse afvaardiging veruit aan top. Zweden volgde met zeventien deelnemers. In totaal waren negentien nationaliteiten present. De conferentie was georganiseerd door Leif Nilsson van de universiteit van Lund. De in Denemarken werkende Brit Tony Fox gaf op hilarische maar inspirerende

wijze per soort een overzicht van de in Europa ten westen van de Oeral aanwezige ganzen en hun aantallen. Ten opzichte van eind vorige eeuw namen de totale populaties toe met 24%, tot ruim over de vier miljoen individuen. Dat is dan nog exclusief de in het nabije oosten overwinterende contingenten Grauwe Ganzen en Kolganzen. Deze laatste soort is met 1.200.000 exemplaren het talrijkst. Inclusief Groenland (70.500 exemplaren) en Spitsbergen (30.000) komt de Brandgans nu uit op 870.500 exemplaren. De Grauwe Gans volgt als nummer drie met 845.000 exemplaren. Grauwe Gans en Brandgans zijn het snelst gegroeid. Echter, de toename van de Canada Gans met nu alleen al in Engeland en Zweden totaal 180.000 vogels, is opmerkelijk. Vijf soorten staan onder druk, waarbij de Dwerggans, de Groenlandse Kolgans en de Rotgans. Het aantal Kleine Rietganzen op IJsland komt uit op 350.000 exemplaren, op Spitsbergen 63.000. Bij de beschouwingen over de populatieomvang van Toendra- respectievelijk Taigarietganzen liep als een rode draad het onderscheid tussen beide soorten. Rietgansexpert Thomas Heinicke die de naam 'Mr.Bean' verwierf (Bean Goose is de Engelse naam voor rietgans) maakte korte metten met de veronderstelling dat Taigarietganzen standaard in Nederland overwinteren. In de winter van 2009 ging hij met Kees

Om te voorkomen dat de zich in Zuid-Zweden concentrerende niet-broedende Kraanvogels schade aanrichten aan cultuurgewassen, legt men er speciale 'voederakkers' aan. Mede omdat de vogels van andere akkers worden verjaagd, zijn deze voederakkers enorm groot succes.
Foto: Mikael Hake.

Koffijberg de Nederlandse pleisterplaatsen langs waarbij ze, althans in de week van 11-15 januari, op die plekken geen Taiga's zagen. De hoofdmoot van de 60 á 65.000 individuen omvattende taigapopulatie overwintert in Noord Oost Duitsland, in Mecklenburg en met maximaal 7500 in Polen. Enkele honderden Taiga's overwinteren in Engeland. Röntgenfoto's van gevangen exemplaren tonen aan dat vijftig procent van deze vogels hagelkorrels meedraagt. De juvenielen van het gepasseerde broedseizoen zijn bij Taigarietganzen reeds vanaf november niet van adulten te onderscheiden. Hoe moeilijk het verschil tussen Taiga's en Toendra's kan zijn, bleek toen tijdens één van de excursies Mr. Bean en anderen werd gevraagd in een groep rietganzen Taiga's aan te wijzen. Het werden uiteindelijk alle Toendrarietganzen, die volgens Leif Nilsson steeds meer Zweden aandoen. Op stapel staat een artikel in Dutch Birding dat opheldering moet geven. Dat zal alsdan niet het eerste artikel zijn over het onderwerp. De discussies rond de Zweedse herintroductie van Dwergganzen was een tweede rode draad op het congres. Ake Andersson betoogde dat zijn team niet met herintroductie maar met populatieversterking bezig is. Als argument voerde hij aan dat in Zweeds Lapland altijd Dwergganzen zouden zijn gebleven. Het project loopt nu bijna dertig jaar. Sinds 1999 vonden geen introducties meer plaats, zodat de in ons land overwinterende projectpopulatie nu tien jaar op eigen benen staat. Geleidelijk aan groeit deze, zeker met het record van tenminste 34 juvenielen zomer 2009, het beste seizoen ooit. De oudste projectvogels zijn van 1995. Binnenkort krijgt de groep versterking van 36 uit Rusland gehaalde exemplaren, een club die inmiddels is uitgegroeid tot 44 stuks. Noorse afgevaardigden lieten niet na het Zweedse dwerggansproject te bekritisieren. De Zweden boeken onmiskenbaar succes boeken, het Noorse project tot dusver helaas niet. Het lijkt erop dat de steun aan het Noorse standpunt slinkt. De Rus Glazov vertelde over de gang van zaken op het befaamde 'ganzeneiland' Kolguev, waar Brandganzen, Toendrarietganzen en Kolganzen broeden. Ooit domineerden op Kolguev de Toendrarietganzen. Deze

nemen nu af, ten gunste van Brandganzen, die groeiden van vijftienduizend paren in 1994 tot vijfenenzeventigduizend thans. De 'Brandjes' nemen het hele eiland in bezit, boeken een beter broedresultaat, laten bij conflicten de Kolganzen het onderspit delven en stellen zich effectiever teweer tegen predatoren dan Kol- en Toendrarietganzen. Het belangrijkste congressthema was hoe de GSG zich zal opstellen ten opzichte van kwesties die samenhangen met de opmerkelijke aantalgroei bij enkele soorten ganzen, een groei die in verschillende landen tot wenkbrauwgefrons leidt. Ooit opgericht onder druk van afnemende populaties, gaat de GSG zich nu beraden hoe om te gaan met conflictsituaties. Zoals op de Noorse Vesteralen, waar de boeren het aan de stok hebben met tijdens de voorjaarstrek daar pleisterende Kleine Rietganzen. Uit de deelnemersgroep werd een team gevormd dat zich zal buigen over eventuele standpuntherzieningen binnen de GSG. Deze komen dan op de agenda van de volgende conferentie, welke hopelijk kan worden gehouden in Kazachstan. De afgevaardigde uit dat land liet nare beelden zien van geschoten Dwerg- en Roodhalsganzen, beelden afkomstig uit de regio rond Kostanay. Van de 80.000 actieve jagers komt het overgrote deel uit Rusland. Een andere bijdrage was van de Zweed Mikael Hake. Deze ging in op problemen die Zweedse boeren ondervinden van niet alleen 'zomerganzen', maar ook van 'zomerkraanvogels'. Om te ervaren hoezeer Kraanvogels in Zweden (en elders in Europa!) zijn toegenomen, behoeften de congresdeelnemers alleen maar 's nachts te

luisteren naar passerende vluchten. De Zweden boeken succes met de aanleg van 'voederakkers'. Kritiek viel te beluisteren over de gang van zaken bij Wetlands International, zulks omdat de organisatie in gebreke blijft met het produceren van adequate en actuele telresultaten. Veel

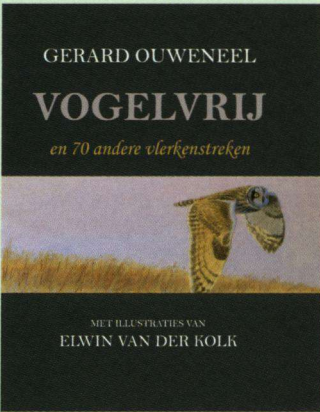
bijval kreeg onze landgenoot Kees Polderdijk voor zijn grondige en ook hilarische voordracht over het werk van ganzenvangers. Dit betoog is een aanrader, zodat u er goed aan doet te proberen het verhaal eens aan te horen.

GLO

Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken

In *het Vogeljaar* nummer 3 van jaargang 50 in 2002 stond de eerste aflevering van de column Vlerkenstreken, geschreven door Gerard Ouweneel. Vanaf dat moment verscheen jarenlang in elk nummer van *het Vogeljaar* een nieuwe aflevering. Daarnaast werden ook afleveringen in enkele andere bladen gepubliceerd. Het zijn verhalen over bijzondere belevenissen in het veld en over vogelaars, geschreven met een flinke dosis humor, ironie en zelfreflectie. Natuurbeschermer en vogelaar Gerard Ouweneel kijkt al zijn hele leven naar vogels en kan nooit ophouden daarover te vertellen en te schrijven. Ter gelegenheid van het uitkomen van de vijftigste jaargang van *het Vogeljaar* in 2003 werden een aantal afleveringen gebundeld in het boek *Vlerkenstreken*. Eind 2008 werd de laatste aflevering van deze rubriek in *het Vogeljaar* geplaatst.

Voor de trouwe lezers van de rubriek is er nu goed nieuws! In de loop van 2010 komt namelijk een nieuwe bundel in boekvorm uit, met als titel: 'Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken'. In deze uitgave staan ruim zeventig afleveringen van Vlerkenstreken, waaronder ook nieuwe van de hand van Gerard Ouweneel. Dit nieuwe boek is prachtig geïllustreerd met schitterende kleurenplaten. Deze werden speciaal bij de verhalen geschilderd door de bekende vogelschilder Elwin van der Kolk. Het voorwoord is geschreven door 'vogelambassadeur' Nico de Haan. In de komende nummers van *het Vogeljaar* maken wij bekend wanneer het boek verkrijgbaar zal zijn en hoe het kan worden verkregen. Hierbij alvast een voorbeeld van een nieuwe 'vlerkenstreek', met als titel 'KWL'.

KWL

Gerard Ouweneel

Het gebeurde kort na 1 januari 1957 tijdens één van de eerste bijeenkomsten van de Nederlandse Ornithologische Unie. Van ons Rotterdamse clubje waren de meeste vogelaars toegetreden als lid, hetgeen de mogelijkheid opende de wetenschappelijke vergaderingen bij te wonen. Daarvan maakten wij grif gebruik. De NOU placht toen haar bijeenkomsten te houden in Utrecht, in het Zoölogisch

Laboratorium. Wij waren nog tieners en waren ons ervan bewust dat bescheidenheid paste in dit gezelschap. Meestal groepten wij wat timide bijeen achterin het lab, elkaar besmuikt de VIP's aanzijzend, lieden van wie wij enkelen herkennen van ontmoetingen op De Beer of langs de Brielse Dam. Deze grootheden vormden voor in de zaal een kring. Ze hadden enig geruis om zich heen en straalden uit zichzelf te beschouwen als 'one of the boys', althans die gemoedsgesteldheid meenden wij bij hen te

bespeuren. Maar dat idee kan ook zijn voortgekomen uit een latent aanwezig minderwaardigheidscomplex. Eén van de in het groepje niet op gedempte toon converserende heren, werd door zijn maats aangesproken met KWL, gelijk Marten Toonder in zijn Bommelverhalen bovenbazen elkaar met voornaaminitialen laat bejegenen. In onze perceptie was deze KWL het prototype van een Engelse gentleman: blazer, zorgvuldig onderhouden grijze slapen, een kneveltje en een stemgeluid en voordracht waarin het beschaafd gebruik doorklonk van een goed glas wijn en een sigaartje. Achterin het lab fluisterde Luuk Draaijer mij dan ook toe 'Gerard, die man rijdt vast in een Rover', destijds een sublieme Britse automobiel, ook wel aangeduid als 'the poor man's Rolls-Royce'. Evenals de meeste Engelse automerken, redde ook de Rover het niet, maar dit terzijde. Nadien hoorden wij dat de als KWL aangesproken gentleman, de heer Karel Willem Leonard Bezemer betrof. Hij maakte deel uit van een destijds spraakmakend groepje vogelaars uit 's-Gravenhage, allen vanzelfsprekend lid van de Club van Nederlandse Vogelkundigen. Pas twintig jaar later, toen ik namens Vogelbescherming Nederland toetrad tot de Nederlandse Sectie van de ICBP, de Internationale Raad van de Vogelbescherming, voorloper van Bird-Life, informeerde ik bij KWL of Luuks veronderstelling van destijds over die Rover juist was. Dat bleek het geval. De Nederlandse ICBP-sectie kwam viermaal per jaar bijeen in de Industriële Groote Club in Amsterdam, gevestigd op de Dam. Johann van Marle, CNV-lid en vooraanstaand zakenman in de hoofdstad, had ervoor gezorgd dat de Sectie daar kon vergaderen. Toegegeven, alleen al omdat men zonder stropdas de Groote Club niet in kwam, bood dit instituut voor menig sectielid een wezensvreemde entourage. Er waren ook destijds al leden die nimmer een stropdas droegen, ja, deze opsmuk zelfs beschouwden als symbool van een verwerpelijke kaste. À la onze voormalige minister van Financiën strikten deze lieden zich bij binnenkomst onbedreven die stropdas om. Direct na vertrek uit het pand ging het textiel weer de tas in. Dat gold niet voor KWL. Deze bewoog zich door de Groote Club alsof hij er woonde.

Na afloop van de bijeenkomsten begaf KWL zich naar de conversatiezaal van de Groote Club, richting fauteuils. Deze waren weliswaar oud maar straalden nog altijd uit dat ze ooit kostbaar waren geweest. KWL liep dan als een gerenomeerd jockey met lichtelijk gebogen knieën, met het glas in de ene en een rokertje in de andere hand, een evident voorbeeld van typecasting. Hij was secretaris-penningmeester van de Nederlandse Sectie. De bijeenkomsten voorbereide hij op zondagochtend. Telefonisch placht KWL dan de leden rond koffietijd te consulteren over de agenda. Omdat hij de kunst van converseren volmaakt beheerste, waren die zondagochtendtelefoongesprekken genoeglijk, hoewel tijdrovend. Hoe onderhoudend KWL was, kwam naar voren tijdens een negen uur durende rit naar Rochefort in Zuidwest-Frankrijk, waar de Europese Sectie eens bijeenkwam. Ik ging per auto, waarin KWL op charmante wijze voor zichzelf een zitplaats had weten te regisseren, inclusief ophalen in zijn woonplaats Wassenaar. Het werd een memorabele reis. KWL was voortdurend aan het woord, puttend uit een kennelijk bodemloos reservoir van belevenissen, onderwerpen die hem bezighielden en anekdotes. Zoals deze. Waarschijnlijk in zijn functie van Hoofd van de Marine Voorlichtingsdienst, bezocht KWL Japan aan boord van één van Harer Majesteits oorlogsschepen. Daar viel de hooggeplaatste opvarenden vanzelfsprekend een galaontvangst ten deel. 'Weet je,' zo ving KWL dit relaas aan, 'in Japan maken ze de huizen van papier.' Wat gebeurt er? Bij het bestijgen van de trap krijg ik mij daar de sabel tussen de benen en kom ik te vallen. Dondert het hele huis in elkaar!' Zo ging het vrijwel de hele autorit door, waardoor die negen uur Franse autoroutes snel achter de rug waren. Een andere keer ging vanuit de sectie een deputatie op audiëntie op Soestdijk, om prins Bernhard in te lichten over vastgelopen vogelbeschermingskwesities, met het verzoek binnen zijn netwerk de zaak weer vlot te trekken. Natuurlijk, ik ben mij bewust dat de hoogheid aanzien heeft moeten prijsgeven. Maar de verzuchting van Jane Fenton een paar jaar geleden op de

BirdLife-stand van het Britse vogelfestival in Rutland Water 'we missen hem nog dagelijks' is veelzeggend. Karel Voous, Siegfried Woldhek, Jan Wattel en Arie Spaans maakten deel uit van de deputatie. Bezemer en schrijver eveneens. Om KWL op te halen ging het wederom eerst naar Wassenaar. Na afloop van het onderhoud veroorloofde deze zich een onderonsje met de hoogheid. Als auteur van de toen net verschenen twee delen 'Geschiedenis van de Nederlandse Koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog' verzocht hij de prins te bewerkstelligen dat zijn dochter prinses Margriet in haar functie van beschermvrouwe van de Nederlandse koopvaardij, een exemplaar van de studie zou signeren. Prins Bernhard gaf een bij de ontvangst aanwezige adjudant opdracht daarvoor te zorgen. Daarna gaf KWL te kennen zich graag even te willen terugtrekken om de handen te wassen. Ook dat kon. KWL verdween in het

binnenste van Soestdijk en kwam niet terug. De minuten regen zich aaneen en prins plus gezelschap gingen alvast naar de hal. Geen KWL. De adjudant kreeg instructie op zoek te gaan in het paleis. Dat lukte, zij het na enige tijd. Lichtelijk verhit keerde KWL terug bij zijn sectiecollega's. Na het afscheid, toen wij weer in de Citroën zaten, was het eerste dat KWL naar voren bracht 'je merkte wel dat de prins mij kende...!' Hij stierf in 1991 op een leeftijd van 92 jaar. KWL was een bekwaam veldwaarnemer en niet alleen meeslepend causeur, maar ook een boeiend schrijver. Voor al hetgeen hij verrichtte voor de internationale vogelbescherming, kreeg hij in 1985 de benoeming tot erelid van de Club van Nederlandse Vogelkundigen. Voor schrijver was het een voorrecht hem te hebben gekend.